

Дубасенюк О. Підготовка майбутніх фахівців зво на засадах компетентнісного підходу в умовах сучасних воєнно-політичних викликів // Компетентнісний підхід до підготовки фахівців економічного та технічного профілю у ЗФПО: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (20 грудня 2023 р.), м. Київ / за заг. ред. канд. пед. наук Ю.В. Ївженка, канд. філос. наук А.М.Сингаєвської. Київ: Четверта хвиля. 2024. 215 с. С. 128-129.

УДК 377

Олександра Дубасенюк,
доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗВО НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВОЄННО- ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

Вступ. Глобалізаційні процеси у світі на початку ХХІ ст., складна воєнно-соціальна ситуація, що відбуваються нині в Україні, розвиток ринкових відносин, вимагають розробки компетентнісних засад неперервного оновлення знань, необхідних для успішного професійного та особистісного розвитку фахівця та для сталого розвитку країни. Важливість цієї проблеми зумовлена потребами воєнного ринку праці та повоєнного відновлення економіки, про що свідчать дослідження відомих українських науковців (В.Г. Кремень, Л.Б. Лук'янова, Н.Г. Ничкало, С. О. Сисоєва та ін.)

У Житомирському державному університеті імені Івана Франка тривалий час (2020-2025 рр.) здійснюється НДР на тему «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції», в якому беруть участь науковці (О.В. Вознюк, О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук та ін.) [1]. За цей період розроблена програма дослідження, виокремлено його етапи: *концептуально-теоретичний* (обґрунтовано актуальність проблеми, визначено напрями, об'єкт, предмет, мету й завдання наукового пошуку; розроблено концепцію дослідження; проаналізовано стан вивченості проблеми в педагогічній теорії і практиці, систематизовано провідні наукові підходи до її розв'язання), *аналітико-пошуковий* (розроблено програму експериментальної роботи; визначено сутнісні характеристики професійної компетентності педагогів, майбутніх учителів/фахівців; здійснено аналіз змісту фахових та педагогічних дисциплін, обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів у процесі вивчення фахових та педагогічних дисциплін); *експериментальний* (упроваджено програму експериментальної роботи, здійснено моніторинг професійної

компетентності майбутніх учителів, педагогів; організовано педагогічний професійної компетентності майбутніх учителів, педагогів; організовано педагогічний експеримент щодо виявлення ефективності реалізації компетентнісних засад у професійно-педагогічній освіті); *оцінно-узагальнюючий* (здійснено статистично-кількісний аналіз основних показників і узагальнено результати експериментальної роботи, сформульовано висновки й розроблено рекомендації). Проведені дослідження підтвердили правомірність висунутих гіпотез, що дало змогу розробити компетентнісні моделі професійної підготовки майбутніх педагогів для різних галузей освіти; удосконалити терміносистему професійно-педагогічної компетентності; здійснити внесок у розробку теорії і практики професійної освіти.

Професійна компетентність майбутніх учителів в умовах європейської інтеграції являє інтегративне утворення, що включає цільовий, ціннісно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний та результативний компоненти. Компетентнісні моделі поєднують різні педагогічні спеціалізації, методики їх упровадження у професійну освіту, зокрема включають методику та технологію підготовки учителів початкової освіти, математичної, музичної освіти, фізичного виховання, освіти дорослих.

Основні наукові результати За цей період: обґрунтовано акмеандрагогічну компетентність педагогів у сфері освіти дорослих; простежено тенденцію компетентнісної спрямованості освітнього процесу у ЗВО; проаналізовано проблему медіаосвіти та її базові поняття; вивчено проблему формування професійної компетентності педагога в умовах європейської інтеграції на основі концепції філософії неперервної освіти; проаналізовано здобутки європейського досвіду, які реалізовано у компетентнісних моделях професійно-педагогічної освіти; обґрунтовано вихідні наукові положення дослідження з урахуванням філософського, загальнонаукового, конкретно-наукового, практично-прикладного рівнів методології; спроектовано методологічну модель дослідницької роботи як логічно-послідовну систему дій, які відображають етапність наукового пошуку, систему завдань, принципів і методів дослідження; визначено детермінанти важливості підготовки викладача вищої школи як суб'єкта самоорганізації; розкрито сутність, специфіку, складові процесу самоорганізації у професійній діяльності як інтегративної метасистеми, що поєднує індивідуально-особистісний і діяльнісно-процесуальний складники; розроблено програму експериментальної роботи; визначено сутнісні характеристики професійної компетентності педагогів, майбутніх учителів. Результати дослідження сприяють особистісному та професійному зростанню майбутніх фахівців.

У межах досліджено захищено докторську дисертацію з проблеми «Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки у педагогічному коледжі» (М.О. Мороз) [2], кандидатську дисертацію на тему «Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до міжособистісної взаємодії з дітьми та їх батьками в ситуації конфлікту (І.М. Коновальчук),

підготовлено до захисту дисертації на здобуття наукового звання – доктора філософії з проблеми медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи (Г.В.Марченко) [3] та ін.

Висновки. Основні положення, результати проведеного дослідження можуть бути використані при розробці стандартів фахової підготовки вчителів, навчально-методичного супроводу для підготовки та перепідготовки фахівців освітнього профілю на базі вищої та передвищої фахової педагогічної освіти, у процесі бакалаврської та магістерської підготовки студентів, системі післядипломної педагогічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вознюк, О. В., Дубасенюк О. А. Перспективні напрями підготовки майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року, м. Суми). С. 217-222.

2. Дубасенюк О, Мороз М. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх учителів у закладах вищої освіти // Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2021. Вип. 95. С.48-56.

3. Dubaseniuk O. A., Marchenko H. V. Terminological analysis of the essence of "media education" concept // Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences. 2020. Vol. 2 (101) P. 5-15.